

Місячний Економічний Моніторинг України

№.2
Листопад
2000

- Суперечності з Росією щодо боргів за газ можуть бути врешті-решт врегульовані на зустрічі лідерів країн СНД на початку грудня. Вже було погоджено декілька основних питань.
- Економічне пожвавлення у жовтні до 6,1%, порівнюючи з попереднім місяцем минулого року, покращило річний прогноз зростання ВВП на 2000 рік до 4,8%.
- Економічне зростання основних торгових партнерів буде сприяти подальшому росту експорту у 2000 році. Однак, очікується переважання імпорту над експортом у четвертому кварталі цього року, що пов'язане із сезонними факторами.
- Державний бюджет на 2001 рік був затверджений з нульовим дефіцитом в другому читанні. Прийняття бюджету є однією з основних умов подальшого фінансування України МВФ.
- Темпи інфляції залишатимуться високими до кінця 2000 року. У 2001 році очікується більш жорстка монетарна політика.
- НБУ хоче бачити гривню стабільною до кінця року. В 2001 році він буде здійснювати активні інтервенції на валютному ринку.

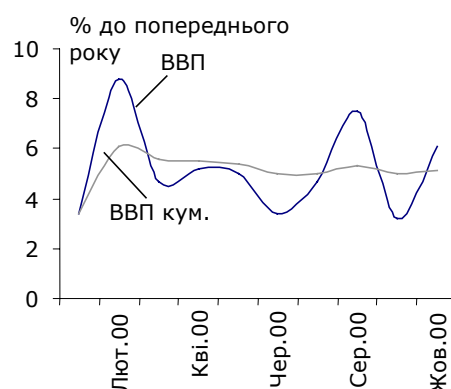
Населення: 49,4 млн.
Промислове виробництво до ВВП: 30%
Сільськогосподарське виробництво до ВВП: 11%
Інвестиції / ВВП: 17%
Експорт: Росія 25%, ЄС 17%
Імпорт: Росія 38%, ЄС 21%

Політика: Вирішення газових суперечок вже близько

Основною темою переговорів між Прем'єр-міністрами України та Росії у середині листопада в Москві були борги України перед Росією за спожитий після 1997 року газ (1,36 млрд. дол. США згідно оцінок української сторони), а також умови сплати боргу. Борги за газ будуть реструктуровані на період до 2008 року. Україна підтвердила свій намір припинити експорт природного газу запровадивши митну ставку, що зробить експорт газу економічно не вигідним. У свою чергу Росія пообіцяла забезпечити поставки в Україну російського та туркменського газу. Сторони домовились підписати Меморандум для остаточного закріплення досягнутих домовленостей на початку грудня.

У грудні місяця МВФ, що нещодавно працювала в Україні, має намір подати документи Раді Директорів щодо відновлення кредитування України, якщо будуть прийняті Держбюджет та Закон "Про банки та банківську діяльність". Уряд України твердо притримуватиметься політики зменшення державного боргу і повного та вчасного обслуговування боргу перед приватними кредиторами у 2001 році. Переговори з країнами Паризького Клубу по реструктуризації державного боргу, обслуговування якого було припинено на початку цього року, будуть поновлені як тільки МВФ прийме рішення по українському питанню.

Зростання реального ВВП

Інститут Економічних Досліджень
та Політичних Консультацій
вул. Хрещатик 30/1, 01001 Київ,
Тел. (+38044) 228-6342
Факс (+38044) 228-6336
E-mail: institute@ier.kiev.ua
<http://www.ier.kiev.ua>

Реальна економіка: неочікуване значне зростання в листопаді

Неочікуване значне зростання ВВП на рівні 6,1% у листопаді у порівнянні з 3,2% у вересні покращило перспективи економічного росту української економіки у 2000 році. Таке покращення показників економічного росту є надзвичайно важливим. Адже вважалося, що значне зростання до серпня 2000 року було спричинено в основному низькими показниками до вересня 1999 року, коли розпочалося економічне піднесення (ефект низької статистичної бази). Це не передбачуване зростання дозволяє нам покращити прогноз зростання українського ВВП у 2000 році до 4,8%.

Протягом перших 10 місяців 2000 року економіка зросла на 5,1%. Згідно з виробничим методом підрахунку ВВП, основним джерелом росту є стає зростання виробництва товарів (8,3% за 10 місяців у порівнянні з аналогічним періодом минулого року): обсяги промислового виробництва зросли на 11,9% (всі галузі промисловості продовжували зростати, окрім електроенергетичної, паливної та виробництва будівельних матеріалів) та сільського господарства на 2,1%. Найбільші темпи зростання були зафіксовані у галузях, що орієнтуються на внутрішній ринок. Щодо методу витрат, приватне споживання залишається основним джерелом росту, незважаючи на те, що реальна заробітна плата зменшилась у вересні на 2% у порівнянні з січнем. Значне зростання обсягів експорту також залишається важливим чинником росту.

У 2001 році зовнішні фактори економічного росту будуть втрачати своє значення. Проте, надзвичайно важливу роль відіграватимуть внутрішні структурні реформи, інвестиції у виробництво та загальна економічна лібералізація. При відсутності цих важливих складових, економічне зростання у 2001 році може значно сповільнитись, через постійні проблеми в енергетиці, незначні надходження іноземних інвестицій, затримкою із реформуванням промисловості, а також зникнення потенціалу для подальшого розширення промислового виробництва при зменшенні темпів економічного росту основних торгових партнерів.

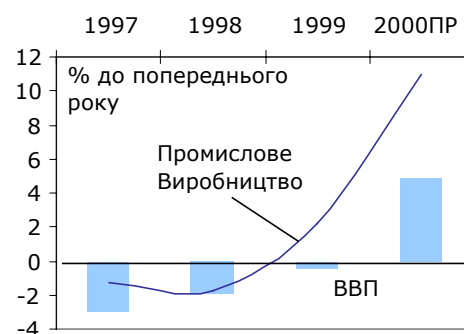
Галузеві тенденції розвитку: Структурним змінам не вистачає послідовності

Приватизація. Очікувані надходження від приватизації у новому проекті бюджету на 2001 рік було зменшено з 9,1 млрд. гривень до 5,9 млрд. Вже було оголошено тендери на продаж шести енергогенеруючих компаній (Обленерго). Очікується що їх зможуть продати не пізніше початку весни 2001. Продаж національної комунікаційної компанії-монополіста "Укртелеком" планується здійснити наприкінці 2001 року. У листопаді було прийнято закон, згідно якого державний пакет акцій ВАТ "Маріупольський металургійний комбінат імені Ілліча" в розмірі 50%+1 акція продається на преференційних умовах наперед визначеному покупцю – трудовому колективу комбінату. Не виключено, що це рішення може зменшити можливі надходження від приватизації у порівнянні з відкритим продажем заводу. Також, воно суперечить конкурентним принципам приватизації, які було проголошено Урядом України.

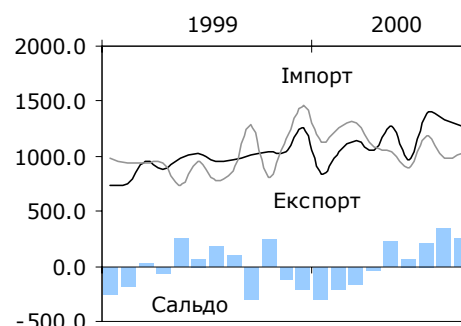
Енергетика. Польща змінила свою позицію щодо будівництва нового газового трубопроводу до Західної Європи в обхід України. Польський Прем'єр-міністр заявив, що Польща є відкритою до співпраці з Росією при умові врахування інтересів України.

Сільське господарство. Очікується, що Земельний Кодекс буде прийнято до кінця цього року. Вимоги Уряду до Державної Компанії "Хліб України" сплатити борги перед бюджетом та ряд

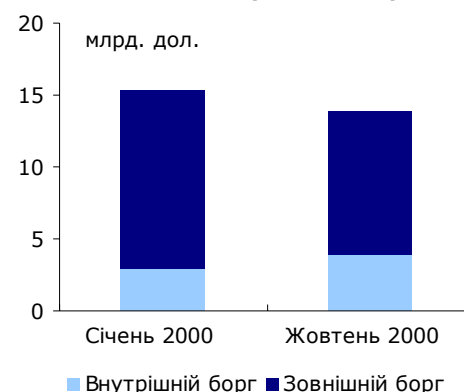
Зростання реального ВВП та промислового виробництва

Динаміка Експорту та Імпорту

Загальний державний борг

інших урядових рішень є свідченням процесу поступового зміцнення платіжної дисципліни у сільському господарстві. Проте, урядовій політиці в царині сільського господарства бракує узгодженості. Прикладами є розширення фінансування Державного Лізингового Фонду - одного з останніх джерел прямої підтримки сільського господарства, - а також прийняття суперечливих державних програм, таких як "Зерно 2001-2004".

Зовнішньоекономічна діяльність: Зовнішня торгівля та прямі іноземні інвестиції продовжують зростати

Разом із значним ростом промислового виробництва, зовнішня торгівля продовжувала швидко зростати у вересні: експорт товарів збільшився на 24% (з початку року, до відповідного періоду попереднього). Хімічна та металургійна галузі виявились лідерами цього місяця за обсягами зростання експорту. За цими цифрами стоїть значне зростання в Росії, досягнуте завдяки високим цінам на нафту. Структура імпорту дещо покращилась - зменшилась частка споживчих товарів та на 40% зросли обсяги імпорту обладнання та устаткування. Згідно з даними Держкомстату, сальдо балансу торгівлі товарами є позитивним і складає 400 млн. дол. США, так само як і сальдо торгівлі товарами та послугами обсягом 2 млрд. дол. США. Проте, імпорт енергоносіїв є, як правило, найменшим у третьому кварталі, і має зрости у четвертому кварталі через сезонні фактори.

Станом на вересень 2000 року, прямі іноземні інвестиції у 2000 році зросли на 18%, що цілком відповідає нашим прогнозам. Ми прогнозуємо збільшення чистих прямих іноземних інвестицій до 600 млн. дол. до кінця року.

З початку року зовнішній борг України був зменшений на 20% до 10 млрд. дол. США. Номінальний внутрішній борг збільшився на 36%, переважно через офіційне визнання боргу Міністерством Фінансів перед НБУ.

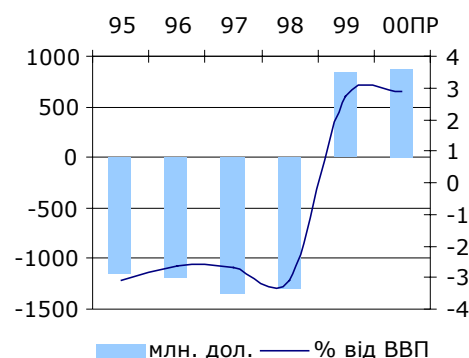
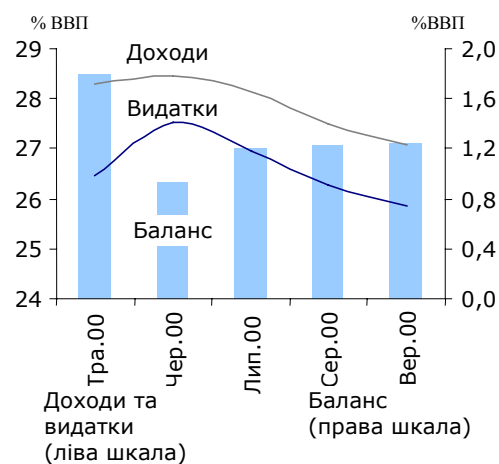
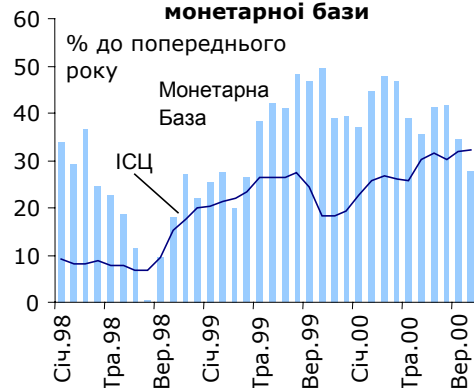
Фіскальна політика: збалансований Бюджет 2001 прийнятий у другому читанні

У порівнянні зі зменшенням у вересні доходи консолідованого бюджету зросли у жовтні, що знов поновило надії Уряду досягти збалансованості бюджету у цьому році. Проте багато бюджетних статей залишаються недостатньо профінансованими, серед них соціальні видатки та обслуговування державного боргу.

16 листопада Кабінет Міністрів подав до Парламенту доопрацьований проект Бюджету 2001 із зміненими макроекономічними та бюджетними показниками. 30 листопада цей проект Бюджету, складений на старій податковій базі, був ухвалений із нульовим дефіцитом. В той же час за методологією МВФ, дефіцит бюджету складає 3% від ВВП. Прийняття бюджету є важливим чинником поновлення фінансування України з боку МВФ (250 млн. дол. в кінці 2000 року).

Динаміка цін: Інфляція є високою, очікується більш жорстка монетарна політика

Чисте придбання цього року Національним Банком доларів США протягом жовтня - середини листопада цього року (на суму приблизно 1,4 млрд. дол.) не було стерилізовано через неможливість продажу ОВДП за запропонованою Нацбанком ціною. Чисті резерви НБУ вирости до 1,22 млрд. дол. США у середині листопада. Місячні темпи інфляції ІСЦ за жовтень зменшилися до 1,4% - у порівнянні з 2,6% за вересень. Зважаючи на високий рівень інфляції у жовтні, що сягнув 32,1% порівнюючи із жовтнем минулого року - переважно

Рахунок поточних операцій

Виконання консолідованого бюджету

Динаміка цін та монетарної бази

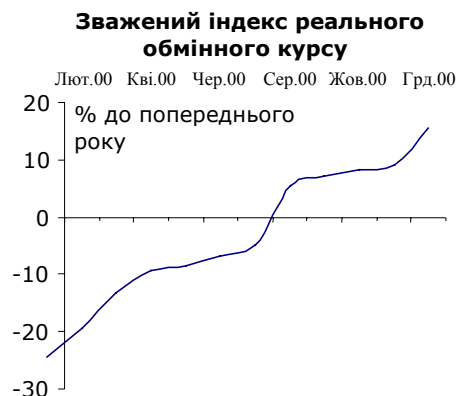

через підвищення цін на продукти харчування та послуги – інфляція залишиться високою до кінця року та досягне 28% у грудні.

Уряд ще раз переглянув основні параметри монетарної політики на наступний рік, у зв'язку з наміром НБУ проводити більш жорстку монетарну політику. Зберігши припущення стосовно росту ВВП на рівні 4%, річні темпи зростання грошової бази були зменшені з 16% до 12%, а інфляція ІСЦ з 15,4% до 13,5% на кінець року. Тим не менше, ми очікуємо перевищення офіційного прогнозу росту ІСЦ через інфляційну інерцію та зростання адміністративно регульованих цін.

Фінансові ринки: гривня залишиться стабільною до кінця 2000 року

У жовтні та листопаді НБУ продовжував інтервенції на міжбанківському валютному ринку та зміг утримати обмінний курс на рівні 5,44 грн/дол. США. Номінальна стабільність гривні разом з високою інфляцією призвели до ревальвації реального обмінного курсу, яка може досягти 15% до кінця 2000 року. Стабільність курсу гривні, що спостерігається зараз, разом із реальною ревальвацією є згубним для балансу поточних операцій у середньостроковій перспективі. Існуюче зараз позитивне сальдо балансу товарів та послуг може не бути стабільним і надлишок іноземної валюти зникне за умови, що імпорт випередить експорт у 2001 році. З іншого боку, НБУ намагається не допустити девальвації гривні, побоюючись інфляційних очікувань. Нинішня тактика НБУ спрямована на здешевлення імпорту енергоносіїв, що підтримує український експорт продукції хімічної та металургійної галузі. Така позиція НБУ, разом із позитивним сальдо балансу торгівлі товарів та послуг, робить прогноз обмінного курсу 5,5 гривні до долара США на кінець 2000 року цілком реалістичним. НБУ намагається забезпечити плавні та поступові зміни обмінного курсу у 2001 році, завдяки активним інтервенціям на валютному ринку.

Економічні Тенденції

		3кв 99	4кв 99	1кв 00	2кв 00	3кв 00	Лип.	Сер.	Вер.	Жов.
Зростання ВВП (реальне)	% до поперед. року	на	на	5,5	4,5	5,1	4,7	7,5	3,2	6,1
Зростання ВВП (реальне, кум.)	% до поперед. року	-1,7	-0,4	5,5	5,0	5,0	5,0	5,3	5,0	5,1
Промислове виробництво (реальне)	% до поперед. року	6,9	7,9	6,7	7,5	...	16,1	13,7	8,2	13,5
С/госп. виробництво (реальне, кум)	% до поперед. року	-1,9	-6,9	-4,9	-4,9	1,3	-5,7	0,2	1,3	2,1
ІСЦ	% до поперед. року	26,0	18,7	25,1	27,4	31,1	31,5	30,2	31,7	32,1
ІВЦ	% до поперед. року	38,0	17,7	19,9	22,5	20,6	22,7	19,4	19,9	20,6
Експорт тов./посл. (дол. США, кум)	% до поперед. року	-11,6	-7,9	24,8	16,4	...	22,6*	24,5*	...	...
Імпорт тов./посл. (дол. США, кум)	% до поперед. року	-27,0	-19,1	19,4	19,8	...	26,1*	24,4*	...	...
Торгівельний баланс товарами	млрд. дол. США	0,23	-0,46	-0,43	0,24	...	0,21	0,35	...	...
Поточний рахунок, на кінець періоду	млрд. дол. США	0,39	-0,02	-0,21	0,49	...	...	...	...	...
Поточний рахунок	% ВВП	4,5	-0,3	-3,5	6,8	...	...	...	...	...
Офіційні резерви, на кінець періоду	млрд. дол. США	1,33	1,05	0,94	0,81	1,02	0,90	1,09	1,02	...
Грошова база, на кінець періоду	% до поперед. року	46,9	39,3	47,9	35,7	34,5	41,5	41,8	34,5	27,9
Сер. відс. ставка по кредиту (грн.30 д)	% річних	50,5	52,5	35,7	31,7	32,5	31,5	30,0	32,5	...
Обмінний курс, середній	дол. США	4,46	5,07	5,47	5,44	5,44	5,44	5,44	5,44	5,44
Обмінний курс, середній	євро	4,68	5,12	5,28	5,15	4,76	5,12	4,92	4,76	4,76
Спред за Євробондами (03/07)	bp	...	...	...	1083	1053	1040	983	1053	1227

*Місячні дані наведені тільки для товарного експорту/імпорту

Основні Економічні Показники

		1995	1996	1997	1998	1999	2000пр
Номинальний ВВП	млрд. дол. США	37,0	44,6	50,2	41,9	30,8	31,1
Зростання ВВП (реальне)	% до поперед. року	-12,2	-10,0	-3,0	-1,9	-0,4	4,8
Промислове виробництво (реальне)	% до поперед. року	-24,5	-0,6	-1,2	-1,7	2,2	11,0
Сільськогосп. виробництво (реальне)	% до поперед. року	-4,6	-9,5	-1,9	-9,8	-6,9	3,0
Приватне споживання	% до поперед. року	-1,6	-9,2	0,5	2,0	1,5	6,5
ІСЦ, на кінець періоду	% до поперед. року	28,2	23,6	15,9	10,6	22,7	28,5
ІСЦ, в середньому за період	% до поперед. року	181,4	39,7	10,1	20,0	19,2	27,8
ІВЦ, на кінець періоду	% до поперед. року	488,9	52,1	7,7	13,2	31,5	20,9
Експорт товарів та послуг (дол. США)	% до поперед. року	-0,9	23,4	0,0	-13,4	-7,9	17,4
Імпорт товарів та послуг (дол. США)	% до поперед. року	-4,0	24,2	2,0	-14,0	-19,1	16,0
Умови торгівлі	% до поперед. року	-6,5	2,6	6,3	1,5	-10,6	2,2
Поточний рахунок	млрд. дол. США	-1,2	-1,2	-1,3	-1,3	0,8	0,9
Поточний рахунок	% ВВП	-3,1	-2,7	-2,7	-3,1	2,7	2,8
Чисті прямі іноземні інвестиції	млрд. дол. США	0,3	0,5	0,6	0,7	0,5	0,6
Офіційні резерви	млрд. дол. США	0,9	1,9	2,3	0,6	1,0	1,2
Бюджетний дефіцит	% ВВП	-7,3	-4,5	-6,6	-1,9	-1,3	0,0
Загальний державний борг	% ВВП	41,7	25,0	30,4	51,5	62,8	43,8
Зовн. борг (загальний)*	% ВВП	27,0	20,5	19,4	38,4	51,0	31,5
Грошова база, на кінець періоду	% до поперед. року	132,3	38,0	44,6	21,9	39,3	26,0
Обмінний курс, середній	дол. США	1,5	1,8	1,9	2,4	4,1	5,4
Обмінний курс, на кінець періоду	дол. США	1,8	1,9	1,9	3,4	5,1	5,5
Обмінний курс, середній	євро	1,9	2,3	2,1	2,8	4,4	5,0
Обмінний курс, на кінець періоду	євро	2,3	2,4	2,1	4,0	5,1	4,8
Реальний обмінний курс (дефлятор ІСЦ)	дол. США, % до поперед. року	32,5	31,0	9,8	-14,5	-20,1	15,5